

Päihteitä välitetään nuorille usein somen kautta

Vanhempien on hyvä olla kärryillä nuorten elämästä, muistuttaa rikosylikonstaapeli Minna Väistö.

Saija Kauhanen

Kesän tulo tuo nuoret kauppakeskuksista ja kotibileistä taas ulkomaille. Samalla se tuo näkyväksi nuorten päihteidenkäytön, ja poliisin on siihen helpompi puuttua.

– Nuoret ovat olleet enemmän ja vähemmän pilossa runsaat kaksi vuotta eli korona-ajan. Vähän jännittää, mitä siellä suljettujen verhojen takana on tapahtunut, pohdii rikosylikonstaapeli **Minna Väistö** Itä-Suomen poliisin ennaltaestävistä ryhmästä.

Ennaltaestävän ryhmän sisällä toimii poliisin Ankkuri-tiimi, ja ryhmään kuuluu ryhmäjohtaja Väistö lisäksi kaksi poliisia, nuorisotyöntekijä sekä sosiaaliohjaaja. Ennaltaestävän toiminnan painopiste ei ole niinkään rangaistuksissa vaan päihteidenkäytön ja muiden ongelmien huomaamisessa, varhaisessa puuttumisessa ja taustojen selvittämisessä. Toiminta-alue on koko Pohjois-Karjala ja asiakaskunta vastaa vaariin. Nuoret ovat tärkeä kohderyhmä.

– Esimerkiksi koulujen päätätjäisviikonloppuna jalkautuminen koko maakunnan alueelle ja käymme kyläkin läpi. Juutamme nuoria heidän suositillaan paikoilla ja katsomme, onko päihteidenkäyttöön tarvetta puuttua ja jos on, niin millaista tukea nuori tai mahdollisesti koko perhe tarvit-

”

Nuoret saattavat kaupitella omia adhd-lääkkeitään.

Minna Väistö

see jatkossa, Minna Väistö kertoo. Alaikäisen kaljoitteluun, tupakointiin tai huumeiden käyttöön puututaan aina.

– Ensinn otetaan alkoholit tai muut päihteet pois. Jos nuori on täyttänyt 15 vuotta, hänelle seuraa päihteiden käytöstä vähintään puhuttelu ja mahdollisesti myös sanktio. Alkoholin kohdalla se tarkoittaa sakkoo. Alle 15-vuotiaat puhutellaan. Alaikäisen päihteiden käytöstä ilmoitetaan aina vanhemmille ja lastensuojeluun, joiden kanssa asian selvittely jatkuu.

Jos nuori on käyttänyt huumeita, ensikertalaista puhutellaan ja ohjataan aina hoitoon.

– Toistuvissa tapauksissa on sanktiokin mahdollinen.

Partioiden lisäksi ennaltaestävissä ryhmä tekee työtään erilaisissa kuntaverkostoissa. Vinkkejä työhön tulee myös kouluilta ja vanhemmilta.

– Jos osallistun palaveriin Keski-Karjalan kuntien kanssa, ja sieltä nousee jokin erityinen ilmiö tai huoli nuoriin liittyen, kysyn, vaihtoi tilanne meidän jalkautumisen vai hoitaako esimerkiksi kiteeläisten poliisipartio tilanteen, Minna Väistö kuvaillee.

Päihteiden käytöstä tulee poliisille jatkuvasti vihjettä niin vanhemmilta, kouluilta kuin nuorilta. Tämän hetken ilmiöitä nuorilla ovat sähkösavukkeiden ja nuuskan käyttö.

Tänä keväänä ensimmäistä kertaa toteutetun Pohjois-Karjalan päihdetilannekyselyn mukaan nuorille välitetään päihteitä. Terveysten ja hyvinvoinnin laitoksen Kouluterveyskyselyn mukaan nuoret saavat päihteitä kavereilta, kaverin kavereita ja lähisukulaisilta. Yhä enemmän päihdekauppaa käydään myös sosiaalisessa mediassa.

– Kaverit ovat isoin ryhmä, mutta osa vanhemmistakin ostaa lapsilleen päihteitä. Ajatellaan, että

LARI LIEVONEN

Polisin ennaltaestävä ryhmä keskittyy varhaiseen puuttumiseen erityisesti Pohjois-Karjalaa. Erityisen tärkeää se on nuorten kohdalla. Ryhmää johtaa rikosylikonstaapeli Minna Väistö.

nuorten pitää saada kokeilla ja ettei on parempi kokeilla valvotusti, Minna Väistö sanoo.

Somessa välitykseen käytetään usein Snapchat-viestejä, joista ei jää näkyviä jälkiä.

– Näitä välitystapahtumia poliisin on hankala selvittää, eivätkä nuoret oikein uskalla lähreä todistamaan. Myös kaveripiiri vaikuttaa. Varmoin keino on tavoittaa välittäjä ”rysiän päältä”.

Myös lääkkeineet ja huumausaineet vaihtavat Väistön mukaan yhä omistajaa.

– Nuoret saattavat kaupitella omia lääkkeitään, joita heille on määrätty esimerkiksi adhd:n oireiden hoitoon. Cannabis ja amfetamiini sekä huumaavat lääkkeet liikkuvat enemmän yli 15-vuotiaiden porukoissa kuin nuoremmissa.

Joensuun kaupungin eri alueiden välillä rikosylikonstaapeli Minna Väistö ei näe eroa päihteiden käytölläkin.

– On tiettyjä nuoria, jotka tulevat säännöllisesti esille toimintamme. Osa tapamme vain kerään. Jos pystymme katkaisemaan yhdenkin porukan päihdekierteen, työmme on täyttynyt taroituksensa. Lisäksi ongelmien puuttuminen varhaisessa vaiheessa voi rauhoittaa koko asuinalueen ja vähentää myös vahingontekoja.

Uutena ilmiönä Joensuun keskustassa on huomattu, että täysikäisten miesten kanssa liikkuvat nuoret tytöt ovat alitruita seksuaaliselle häirinnälle.

Niin kouluterveyskyselyn kuin maanullisen päihdetilannekyselyn mukaan nuoret kokevat saavansa päihteitä helposti. He myös toivovat kunnilta nykyistä vahvempaa puuttumista päihteiden käyttöön. Esimerkiksi tupakan savulle altistuu julkisissa tiloissa noin neljä kymmenestä vastaajasta niin, että kokee siitä haittaa.

Terveysten edistämisen asiantuntija **Tiina Vlasoff** Pohjois-Karjalan kansanterveyden keskuskesä sanookin, että tietoisuutta tulee lisätä päihteiden välittämiseen liittyvistä haitoista, vastuusta ja välittämisen seurauksista.

–Tupakan savulle altistumisen vähentämiseksi julkisilla paikoilla tulee käydä keskustelua kauppojen, kuntien ja eiy-keskusten kanssa.

Poliisin resurssit puuttua nuorten päihteiden käyttöön ovat rajalliset, ja Minna Väistö penää myös vanhempien vastuuta. Monille vanhemmille nuoren päihteidenkäyttö tulee täysin yllätyksenä ja järkytyksenä.

– Välillä kuulee vanhempien sanovan, etteivät he ymmärrä

mitään nuorten somen käytöstä tai esimerkiksi groomingista, mikä voi olla nuorille arkipäiväistä. Vanhemman vastuuseen kuuluu kuitenkin tietää, ymmärtää ja olla kiinnostunut lapsensa asioista, ja valitettavasti ”en ymmärrä” mahdollistaa nuorille kaikenlaisia väärä asioita.

Vanhemman vastuu ulottuu myös nuoren tärkeimpään viiteryhmään, kaveripiiriin.

– Näpistelyt ja muut hölmöilyt tehdään yleensä kaveriporukassa, ja vertaisryhmään kuuluminen on nuorille ”se juttu”. Pohdimme usein vanhempien kanssa, löytyisikö nuorelle muuta seuraa tai voisiko kaveriporukan toimintaa muuttaa järkevämpään suuntaan. Jos ei, ennuusmerkit voivat olla huonot, Väistö toteaa.

KYSELY

Päihteitä saadaan kavereilta, lähisukulaisilta ja somen välityksellä

- Pohjois-Karjalan päihdetilannekysely toteutettiin helmikuussa 2022 Siun soten, Pohjois-Karjalan kansanterveyden keskuskesän, Pohjois-Karjalan sosiaaliturvayhdistyksen ja kuntien yhteistyönä.
- Taustalla on tammikuussa alkanut kaksivuotinen Ennaltaestävissä päihdetyö Pohjois-Karjalassa -hanke.
- Kyselyyn vastasi 1852 yli 13-vuotiasta pohjoiskarjalaisista.
- Pohjois-Karjalaa on perustettu maakunnallinen tarjontatyöryhmä kehittämään alkoholin tarjonnan vastuullisuutta.
- Ennaltaestävissä päihdetyössä on aloitettu yhteistyö Siun soten koulu- ja opiskeluterveydenhuollon kanssa.

Kyselyn tuloksia:

- Nuorten päihteidenkäyttöön ja rahapelaamiseen tulisi puuttua

aiempaa enemmän.

- Nuoremmat ikäryhmät havaitsivat päihteiden välittämistä alaikäisille enemmän kuin vanhemmat ikäryhmät.

- Alaikäiset saavat päihteitä pääosin kavereilta ja lähisukulaisilta sekä somen kautta.

- Huolta kannetaan myös siitä, että omalla asuinalueella käytetään liikaa päihettä ja pelataan rahapelejä.

- Läheisen päihteiden käytöstä on huolissaan joka viides, omasta vain viisi prosenttia.

- Vastaajista 40 prosenttia altistuu passiiviselle tupakan savulle niin, että kokee siitä haittaa.

- 64 prosenttia yli 30-vuotiaista vastaajista on sitä mieltä, että päihtyneelle myyntiin tulisi suhtautua nykyistä tiukemmin.

Lähde: Pohjois-Karjalan päihdetilannekysely 2022